

МИХАИЛО ВУЧЕТИЋ, ЊЕГОШЕВ ВЕЛИКИ ПРИЈАТЕЉ

Михаило Вучетић, поријеклом из села Косијери, код Цетиња, најљепши је примјер како се од обичног сеоског сиромашка постаје богаташ, а од неписменог дјечака угледна личност, до које је Његош много држао.

Датум рођења Михаила Вучетића није утврђен. Претпоставља се да је рођен почетком деветнаестог вијека, у многочланог породици Вучете Вулићева Рајковића. Михаило је био четврти по реду и најмлађи Вучетин син. Овај темпераментни и природно надарени младић рано је дошао до закључка да је његова животна перспектива у овој многочланог породици, која је располагала са малим и посним земљишним посједом, од којег се ни на најроднијом години није могло живјети и преживјети, врло мучна. Зато донесе одлуку да потражи боље услове за живот под туђим небом. Пут га је водио у дубоку неизвјесност, али се Михаило ни за тренутак није поколебао, нити је од чврсте одлуке одустајао. Тако се једнога дана нађе у Котору. Његова радозналост му се убрзо исплатила. На самој обали угледа усидрен брод, баш као да је њега и очекивао. Он се власнику брода, без околишења, обрати: „Господине, ја сам спреман да код Вас ступим на посао, ако Ви сматрате да ћу Вам бити од користи“. Власник брода мало боље осмотри овог темпераментног и смјелог младића, који му још рече да је у Котор дошао из Црне Горе, са циљем да потражи било какав посао, како би се могао прехранити. Послије ових ријечи, власник брода пружи руку и даде знак да се и он, као и остали чланови његове посаде, укрца на брод.

Михаило је био ван себе од среће. Његов будући газда био је родом из Трста. Но, Михаила није много узбуђивало ко је он и одакле је, већ је почео размишљати да ли ће му власник брода омогућити да, поштеним трудом и радом, дође до сигурније коре хљеба.

На путу од Котора до Трста, Михаило је размишљао о томе да ли се и њему, као што је његовом новостеченом газди, може осмјехнути срећа да једнога дана постане власник некога брода. Његова машта се ускоро претворила у стварност. Михаило је упорним и истрајним радом дошао до скромне зараде, од које је једнога дана купио бродић, којим је крстарио по разним морима и тако увећавао свој капитал.

По повратку у Трст, Михаило одлучи да подигне себи дом. То је била четвороспратна вила и једна од најљепших грађевина онога времена у Трсту. Михаило је био човјек срећне руке. Он је из дана у дан увећавао своје богатство, на коме су му могли позавидјети и најбогатији житељи Трста.

За разлику од већине богатих људи, који су обично тврдице, Михаило је био ријетко племенит човјек, спреман да свакоме помогне у невољи. Он никада није заборављао на свој завичај и његово часно сиромаштво, које је давно напустио, већ је, колико је то у оним временима било могуће, одржавао везе са својим племеницима и братственицима.

Посебно је важно истаћи присне везе између Михаила Вучетића и Његоша, као и помоћ, коју је Михаило у то вријеме упућивао Црној Гори. О томе најбоље свједочи преписка између Михаила Вучетића и Његоша, чија су писма и до данас сачувана, из којих се да закључити да су Михаило и Његош били велики пријатељи.

Београдска „Просвета“ је, 1955. године, издала цјелокупна Његошева дјела, у којима су објављена сва сачувана писма, везана за личност Михаила Вучетића, Рајковића.

У Његошовом писму, упућеном 10. јула 1839. године руском конзулу у Дубровнику Јеремији Гагићу, поред осталог, пише: „Ми овдје одавна нејмамо кише нити се надамо да ће што родити жито. У сваком случају да би сачувао се народ од глади, наручио сам с прошастом поштом у Тријест г. М. Вучетићу да за мој конат купи и у Котор пошље 4.000 млетачки стара кукуруза“.¹

На основу цитираног писма да се закључити да је Михаило Вучетић био Његошева поуздана личност у Трсту.

Друго писмо, у коме се помиње Михаило Вучетић, упућено је 28. децембра 1844. године Теодору Тирки, трговцу из Беча. У писму Његош наглашава: „Примио сам из Тријеста преко г. Михаила Вучетића суму од 227 f-на 50 к., а исто тако и Ваше поштовано писмо од 9 пр. новембра по новом са приложеним текућим рачуном, који сам нашао у реду“.²

У писму од 12. маја 1845. године, које је Његош упутио Михаилу Вучетићу, по Михаилу Лазову Рајковићу из Косијера, који је ишао у Трст, у посјети рођаку, пише:

¹ П. П. Његош, *Писма II*, 1838 — 1842, стр. 186 — 188.

² П. П. Његош, *Писма III*, 1843 — 1851, стр. 182 — 183; 632.

„Неки, мени добро познати, Михаил Лазов Рајковић, који је од Ваше родбине из Косијера, човјек млад, частан, вредан и врло храбар, но притом доста сиромашан, отважио се поћи до Вас као к своје сродноме и добро познатоме родољупцу у пуној надежди да ћете му Ви рукопомоћи пружити. Предречена добра качества Вашег сродника Михаила Рајковића, који ће имати чест вручити Вам ово писмо, побуђују ме препоручити га усердно Вашем благоволенију, молећи Вас да га као свога по Вашем благоусмотренију помогете и тијем њему колико толико срећу коју доиста заслужује оснујете.

Позната ми Ваша благодјејанија, која сте многим помоћи требујућима од сонародника својих штедро указали, јемствују ми да ће ова моја препорука бити уважена. Тога ради предврително изјављујем Вам моју сердечну благодарност. Љубезно поздрављајући Вас и сву Вашу чесну фамилију, с отмјеним почитанијем и уваженијем чест имам бити

Ваш понизни слуга
в(ладика) ц(рногорски)“³

Из наведеног писма се јасно види да је Михаило Вучетин поријеклом из Косијера, од братства Рајковића, а да је ново презиме узео по оцу Вучети Вулићеву Рајковићу. Исто тако се, на основу Његошевог поздрава Михаилу Вучетићу, са „Ваш понизни слуга“, може закључити да је Његош Михаила изузетно цијенио као човјека и искреног патриоту, који је Његошеве молбе за помоћ Црној Гори безрезервно прихватао и по њима неодложно поступао.

У писму од 13. јуна 1845. године, Његош се обраћа Михаилу Вучетићу ријечима:

„По посљедњем пароходу, те је 29 маја (10 јунија) у Котор приспјео, прѣмио сам један сакет од F-на 228 к. 27, пропраћени Вашим високопочитајемим писмом од 24 маја (5 јунија) и послати Вам за мој рачун из Беча од г-д Т. Тирка и Друж.

Изволите и унапред, молим Вас, Друштву alla Società delle Belle Arti Triestine плаћати за мене по F-а 8, које ћете имати доброту у своје време одбијати од познати Вам повисица што из Беча за мој рачун долази. И пошаљите ми по првом пароходу бакорез и књигу о којима је ријеч у гореспоменутом Вашем почетном писму.

Изјављујући Вам моју срдечну благодарност на љубави коју ми тако својски и тако често чините, с отмјеним почитанијем и уваженијем чест имам бити

Ваш
почитатељ и слуга
в(ладика) ц(рногорски)“⁴

³ П. П. Његош, *Писма III*, 1843 — 1851, стр. 224 — 225.

⁴ *Ibidem*, стр. 230 — 231.

У Његошевом писму, упућеном Михаилу Вучетићу 22. октобра 1845. године, каже се:

„По прошастом пароходу примио сам како 1 пакет фесова, послани ми од г-на Теодора Тирке из Беча, тако и 1 пакет књига, упућени ми од г-на редактора Теодора Павловића из Пеште, које сте изволили пропратити с Ваша два почетна писма од 16. прош. римск. октомвр. заједно са писмом вишереченога г-на Тирке и извијестити ме да сте од овог за рачун получили Ф. 341 к. 49. Од ових новаца, молим покорно, изволите доставити г-ну Василију Василијевићу, трговцу земунскому, но да му дође франсо од свију трошкова, F-на 88 к. 42, а претпоменутоме г-ну Павловићу а. 20, па што претече преко тога и преко осталих Ваших за мене учињених трошкова, то имајте доброту послати ми по првом пароходу у Котор на име г-на Стефана Бјеладновића.

Овом приликом јављајући Вам да сам јошт у јулију мјесецу ов. год. примио један завитак с мједорезом од тамошњег *Società delle Belle Arti* и изјављујући Вама и свој Вашој чесној фамилији моје почитаније, с отмјеним уваженијем чест имам

Ваш
почитатељ и слуга
владика црногорски“.⁵

Наредно Његошево писмо, упућено Вучетићу 11. новембра 1845. године, гласи:

„Предраги Ваш лист од 13 римскога ноемврија и уза њ један сакет у коме се садржава F-на 223 к. имао сам удовољствије примити и из истога Вашег листа видјео сам да сте изволили одбити што сам дужан, f. 118 к. 25, које с горњом сумом чини да сам примио f. 341 к. 49; дакле, управ онолико колико су Вам за мој рачун писали из Вјене г-да Теодор Тирка и Дружина.

Изјављујући Вам моју благодарност и срдечно поздрављајући Вас и сву Вашу благородну фамилију, с одличним почитанијем и уваженијем остајем

Ваш
доброжелател и слуга
владика црногорски“.⁶

У Његошевом писму, упућеном Сими Милутиновићу 23. децембра 1845. године, каже се:

⁵ Ibidem, стр. 267 — 268.

⁶ Ibidem, стр. 270.

„Мени предраги Симо, Виђу из твојега описанија да је вињет који си у Пешти наручио за Лучу микрокозма доста добар. Дакле, прибави га одма, а новце што за њ устребају заишти од нашега општега пријатеља г-на Васиљевића, којему ћу ја скоро ријем временом то исплатити. Кад Луча буде напечатана, пошљи ми од ње 100 егземплара и упути их у Тријест al sigt Michele Vucetich, negoziante, објавившии јошт ту да књиге иду у Црну Гору in transito, те ће ми тако доћи поуздано. А с осталијема егземпларима чини што хоћеш: на част ти их...“⁷

У другом Његошевем писму, упућеном Сими Милутиновићу 30. маја 1846. године, каже се:

„Предраги мој Симо, Пошто сам у твом писму од 17 ноембр. пр. год. прочитао опис вињета за Лучу Микрокозма, одговорио сам ти 23. дек. исте године да на мој рачун заиштеш од г-на Василија Василијевића f. 55, па да с њима исплатиш у Пешти наручени вињет, и држим да ћеш бити тако учинио.

Ја сам се надао, а по твоје обећању, да ће Луча из печатње изаћи још у почетку ове године, но ево брзо и по године преко рока а ње, барем овамо, јошт нема. Впрочем, може бити да је она и давно штампана, па ја јошт не знам. А може бити да ти послови твоје дужности не допуштају око ње у печатњи настојати, па да лежи и сад у рукопису. Но било једно или друго, за чудо ми је како ми у толико времена не јави што за њу. Дакле, ако је штампана, пошљи ми 100 егземплара на Тријест преко г-на Михаила Вучетића. Аколи јошт чама у рукопису, а оно предај је г-ну инспектору тамошње типографије с молбом да је он даде штампати, а ти му за печатање и за вињет трошак плати...“⁸

Његош је, 27. априла 1847. године, Михаилу Вучетићу упутио писмо следеће садржине:

„По прошастом пароходу имао сам удовољствије получити Ваш почетни лист од 29. римск. апр. с прикљученим писмом од г.г. Теодора Тирке и друж. Такођер примио сам исправно 4 макине од млина, на скором доставленију којих много Вам хвала...“⁹

Његош није имао среће у трговини „макина од млина“, а што се види из његовог писма, упућеног 26. августа 1847. године. Теодору Тирки, у коме пише:

„Примио сам из Трста преко нашег заједничког пријатеља Михаила Вучетића Ваше цијењено писмо од 12. августа п. н. са приложеним текућим рачуном за моје камате, који је у реду.

Приликом набавке двају млинова од г. Волфа, Американца из Њујорка, он ме је увјеравао часном људском ријечју, да сваки од тих млинова у вријеме од једног сата може самљети стотинак килограма жита, али сам се у том увјеравању управо преварио, јер то што ми је рекао да се може извршити у току

⁷ Ibidem, стр. 277 — 278.

⁸ Ibidem, стр. 306.

⁹ Ibidem, стр. 341.

једног сата једва је постигнуто у току једног цијелог дана и са тешком муком радника. Увјеравам Вас да су поменути млинови г. Волфа нешто мало бољи од оних ручних млинова који су у употреби у Црној Гори и коју стају од 4 до 6 фиорина. Не знам шта да радим са ове двије неактивне машине. У случају да би се тамо могле продати, ја бих дао готово за половину од онога што сам платио...“¹⁰

Његош се Михаилу Вучетићу редовно, и то са особитим поштовањем, обраћао. Тако и писмом од 23. фебруара 1848. године, у коме га обавјештава: „По прошастом пароходу приспјео ми је њихрибар, достављени Вам на моје име од г-на Тирке из Беча. Молим изволите упутити по првом пароходу у Котор на г-на Стефана Бјеладиновића оно моји новаца о којима сте имали доброту извијестити ме Вашим почетним писмом од 17 прош. римск. февруарија...“¹¹

Кад год је у финансијској кризи, Његош се обраћа за помоћ Вучетићу. Тако му, у писму од 11. јула 1848. године, пише: „Пошто је сад опет отворено свободно соопштеније парохода између Тријеста и Котора, дакле онај остатак моји новаца при Вама налазећи се изволите прислати ми у златној монети и препоручити на г-на Стефана Бјеладиновића у Котор...“¹²

Његош пише Теодору Тирки 24. децембра 1848. године у вези са неком другом каматом, па каже: „Чудим се да већ тако дуго, брзо ће бити година дана, не имадох задовољство да од Вас добијем ниједног писма. Чудим се тим прије што сам Вам 11 јула о.г. писао да пошљете на мој рачун у Петроград г-ну Петру Цуци, Црногорцу, официру козачког атаманског пука, суму од сто импер. цекина, али досад не добих никаква одговора; а онда нијесте ми учинили част својим обавјештењем да ли сте предали у Трсту г-ну Михаилу Вучетићу полугодишње камате на мој капитал, чему је рок истекао још прошлог август мјесеца...“¹³

Његош је Василију Василијевићу, трговцу из Земуне, 2. јуна 1849. године упутио писмо слjedeће садржине: „Получивши ономадне Ваше писмо од 19 прошлога маја, из којег сам имао удовољствије увидјети да сте за мој рачун дали г-ну капетану Јанковићу 150 цесарских дуката и да ћете за те новце потегнути векслу од г-на Михаила Вучетића у Тријест, ја сам без свакога одлагања одма данас отпратио поменутоме г-ну Вучетићу нужну суму новца, којима ће се Ваша вексла так и исплатити...“¹⁴

У писму од 24. марта 1850. године, Његош Вучетића обавјештава: „Препроведених Вашим почетним писмом од 25. римск. марта препоручених на г-д Стефана Бјеладиновића у Котор F-па 954 к. 1 примио сам тачно, која сума новца с ажијом

¹⁰ Ibidem., стр. 351.

¹¹ Ibidem, стр. 372.

¹² Ibidem, стр. 388 — 389.

¹³ Ibidem, стр. 407; 648.

¹⁴ Ibidem, стр. 414.

износи F-па 1.099 к. 30, те сте за мој рачун примили од г-д Т. Тирке и Друж. из Беча...¹⁵

Његош је огорчен на поједине преваранте, који су злоупотребили познанство и пријатељство. У том смислу 7. априла 1850. године пише Михаилу Вучетићу из Котора, слједеће: „Жао ми је да Вас је Петко Давидовић, као што видим из почтенога Вашег писма од 20 прошлога марта, преварио измамивши од Вас у зајам 200 F-па. Тијем јошт жалије ми је што се нећете моћи наплатити од њега, будући да он нема у Црној Гори ни гдје ништа. Он је тако и г-д Василији Васиљевићу у Земуну измамио 50 f. 1 к. Његов друг капетан Јанковић изио је мени око 1.000 F-па, које сам му средством претпоменутога г-д Васиљевића доставио у Београд с тим условљем да ми он за те новце набави, и као што је он сам писао ми да је већ био и купио, једнога добра хата, па ту и тутило...“¹⁶

Под истим датумом Његош пише Вучетићу писмо, у коме га обавјештава да је примио „један пакет књига“, а затим наставља: „Што сте за поменуте књиге трошка учинили, то изволите у своје вријеме одбити од мојих новаца, који ће ми бити преко Вас послани...“¹⁷

Посљедње Његошево писмо у коме се помиње Михаило Вучетић упућено је на адресу Јеремије Гагића 6. септембра 1851. године. Писмо гласи: „Када Вам приспију од министарства из С. Петербурга новци у важности 9 тисућа сребрни рубаља (или три тисуће дукатах), молим покорно да речене новце изволите предати у Тријесту г-ну Михаилу Вучетићу. Што сам Вам говорио за оно жито те сам хотио купити у Тријесту, ја сам опет наредио г-ну Бјеладновићу да га препрода у Тријесту, стога није потребито од Ваше стране ништа писати г. Бајовићу...“¹⁸

На основу садржаја 18 цитираних писама, којима се Његош у разним приликама обраћао Михаилу Вучетићу, намеће се логичан закључак да је Михаило Вучетић био Његошев искрени пријатељ, до „посљедње уре“ Његошеве. Он је, као стабилна и високо морална личност, уједно био и Његошева најповјерљивија личност у Трсту онога времена, у коју се Његош у свакој прилици могао поуздати.

Предњој констатацији треба додати и податак да су Његош и Вучетић сарађивали и у најделикатнијим питањима, као што је била набавка и тајно уношење оружја у Црну Гору, што је било веома опасно, када се зна да Црна Гора тада није била међународно призната. Но, упркос томе, Михаило Вучетић је, само њему знаним каналима, успио Његошу послати два топа.

Др Јевто Миловић је у својој књизи „Петар II Петровић Његош у свом времену“, пишући о побуни и борбама против

¹⁵ Ibidem, стр. 430.

¹⁶ Ibidem, стр. 433.

¹⁷ Ibidem, стр. 433.

¹⁸ Ibidem, стр. 463.

оних побуњеника који су признавали турску власт и примали мито од скадарског везира, записао и ово:

„У тврђаву Бесац требало је смјестити педесет пандура, чија ће дужност бити да спречавају Црмничане — отпаднике, до долазе на пазар у Виру и да обрађују њиве у црмничкој равници.

Његошев брат Перо је намјеравао, по писању Едоарда Грија, да подигне још два утврбења у Црмници и да на њих постави: два топа које су Црногорци 1835. одузели Турцима са Жабљака, два које је Његошу послао из Трста његов пријатељ Михаило Вучетић, два купљена прије неколико година у Боки Которској и један или два који су се налазили на Цетињу испред Биљарде“.¹⁹

Поносни на свог славног претка, Рајковићи су се интересовали за потомство Михаила Вучетића. Тако се Владо Николин Рајковић, као пензионер, 1987. године запутио у Трст. У тамошњој Црквеној општини потражио је податке о породици Вучетића. Том приликом се вратио необављена посла, па је, приликом посјете Трсту, дознао да је Михаило имао сина и унукад, чији потомци и данас живе у Трсту.

Владо Рајковић је од мјесних власти дознао да је палата коју је Михаило Вучетић својевремено подигао била четвороспратница и једна од најљепших грађевина онога времена. Данас се у њој налази Покрајинска управа за јавне радове.

Црквена православна општина у Трсту је, између 1980. и 1990. године, о свом трошку реновирала овај јединствени културноисторијски споменик.

Никола П. Рајковић

¹⁹ Др Јевто Миловић, *Петар II Петровић — Његош у свом времену*, Титоград 1988, стр. 558 — 559.